

DET GRØNLANDSKE VALG

Folketingsvalget d. 21. september 1971 i sydkredsen

Af stud. mag. *Hans Christian Gulløv*

En af de vigtigste politiske begivenheder i nyere tid i Grønland var folketingsvalget d. 21. september 1971. I denne karakteristik ligger der to væsentlige kendsgerninger: (1) Det unge Grønland har for alvor manifesteret sig politisk og (2) valgresultatet har været retningsgivende for befolkningens bedømmelse af den førte politik.

7344 ud af en samlet vælgerskare på 14.104 stemte, eller – sagt på en anden måde – lidt over halvdelen (52,07 %) deltog aktivt i valget. Men denne relativt lave stemmeprocent kan dog ikke rykke ved valgresultatet og det forhold, at alle interesserede og engagerede må formodes at have stemt, og da ingen har været i tvivl om, hvad dette valg gjaldt, kan man ved en analyse af valgmaterialiet med sindsro se bort fra den resterende vælgermasse på 47,93 %, der ikke afgav deres stemme.

Udstederne har gennemgående en stemmeprocent, som ligger 10–20 % over byernes, hvilket måske ikke er bemærkelsesværdigt på grund af den lille vælgermasse, men alligevel er det af betydning, fordi der her kan aflæses en skepsis med hensyn til koncentrationspolitikken, de lovede investeringer, som udebliver osv. Men herom senere.

Kredsens 8 kommuner grupperer sig naturligt i to dele: De 4 åbentvandskommuner, hvor koncentrationspolitikken har været dominerende under henvisning til fiskeriets rentabilitet. De 3 sydligste kommuner, som er domineret af kystfiskeri og fåreavl, hvor det sidstnævnte erhverv kræver store græsningsområder og hermed et helt andet bebyggelsesmønster. Ivigttut er medregnet sydområdet, men har ingen stemmemæssig betydning.

Kandidaternes andel af stemmerne i sydkredsens to dele ses af tabel 1:

Tabel 1:

Kandidaternes andel af de 4 sydligste kommuners stemmetal.

	Ialt		Byerne		Udstederne	
	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%
N. Rosing	909 (4.531)	20,1	586 (3.255)	18,0	323 (1.276)	25,3
E. Høegh	1.044 (4.531)	23,0	769 (3.255)	23,6	275 (1.276)	21,6
M. Olsen	847 (4.531)	18,7	582 (3.255)	17,9	265 (1.276)	20,8

Kandidaternes andel af åbentvandskommunernes stemmetal.

	Ialt		Byerne		Udstederne	
	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%
N. Rosing	1.530 (9.573)	16,0	1.252 (8.489)	14,7	278 (1.084)	25,6
E. Høegh	1.118 (9.573)	11,7	993 (8.489)	11,7	135 (1.084)	12,5
M. Olsen	1.706 (9.573)	17,8	1.424 (8.489)	16,8	282 (1.084)	26,0

Kandidaternes andel af sydkredsens samlede stemmetal.

	Ialt		Byerne		Udstederne	
	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%	afgivne stemmer	%
N. Rosing	2.439 (14.104)	17,3	1.838 (11.744)	15,7	601 (2.360)	25,5
E. Høegh	2.162 (14.104)	15,3	1.762 (11.744)	15,0	410 (2.360)	17,4
M. Olsen	2.553 (14.104)	18,1	2.006 (11.744)	17,1	547 (2.360)	23,2

(Tallene i parentes angiver antallet af stemmeberettigede).

Rent praktisk kom den korte valgforberedelsestid de to af kandidaterne til gode. Erling Høegh og Nikolaj Rosing var begge politisk erfarne og velkendte navne, så de 100 stillere, der kræves til et kandidatur, kunne ikke forventes at have den store geografiske betydning. Derimod var det vigtigt for Moses Olsen at hente stillerunderskrifter udenfor Holsteinsborg for at introducere sit kandidatur. Valget af suppleanter kom til at spille en afgørende rolle for resultatet, som det senere vil fremgå.

I en kommentar til valget skriver Niels Højlund (Berlingske Tidende, 26. september): „Det mest overraskende ved valget i Grønland var nemlig, at de to politiske veteraner, Erling Høegh og Nikolaj Rosing, ikke kunne blive enige om, hvem der skulle trække sig tilbage til fordel for den anden, selv om enhver på forhånd kunne sige, at en opstilling af dem begge ville være det samme som at forære „the dark horse“, Moses Olsen, mandatet på et sølvfad.

Havde for eksempel Nikolaj Rosing besluttet sig til at trække sig tilbage med hæder og pension efter 12 års folketingsarbejde, ville Erling Høegh, den tidligere

landsrådsformand, med lethed have slået Moses Olsen, og så havde den politiske situation i Danmark måske været en ganske anden.“ Der hersker i denne kommentar ingen tvivl om, hvad det tidligere medlem af Socialistisk Folkepartis hovedbestyrelse mener om Moses Olsen, og spørgsmålet er, om valget af Erling Høegh ville have ændret den politiske situation i Danmark på nogen måde; men dette er en helt anden snak. Derimod er der et gran af sandhed i den første del af Højlunds kommentar, men når man ser på den sidste del (hvilket i øvrigt mange udtalelser og læserbreve gav udtryk for) forekommer dennes konklusion en smule forhastet.

En analyse af sydkredsens enkelte kommuner giver følgende resultat: I Nanortalik kommune (954 afgivne stemmer) vinder Nikolaj Rosing stort, både i byen og på udstederne, som har den største vælgermasse. Selv om Erling Høegh sikrer sig sejren i Augpilagtoq og Frederiksdal, kan man ikke mærke synderligt til suppleantens, landsrådsmedlemmet Marius Abelsens betydning. Her står Moses Olsen svagest med 15,3 % af de afgivne stemmer imod Høeghs 18,5 %; men han nåede heller ikke derned på sin valgtourné.

I Julianehåb kommune (1.130 afgivne stemmer), som skulle kunne give Erling Høegh langt de fleste stemmer, han havde brug for, ses det, at Moses Olsen henter et forbløffende stort antal stemmer. Dette må skyldes et sammenfald af dønningerne fra landsrådsvalget i april, hvor Jonathan Motzfeldt vandt over Erling Høegh, og at landsrådsmedlemmet den gang fungerede som suppleant for Moses Olsen. Endvidere kommer der det væsentlige til, at Moses Olsen får 40,5 % af stemmerne på udstederne, hvilket understreger, at Erling Høegh end ikke i sin „egen“ kommune er så sikker mere.

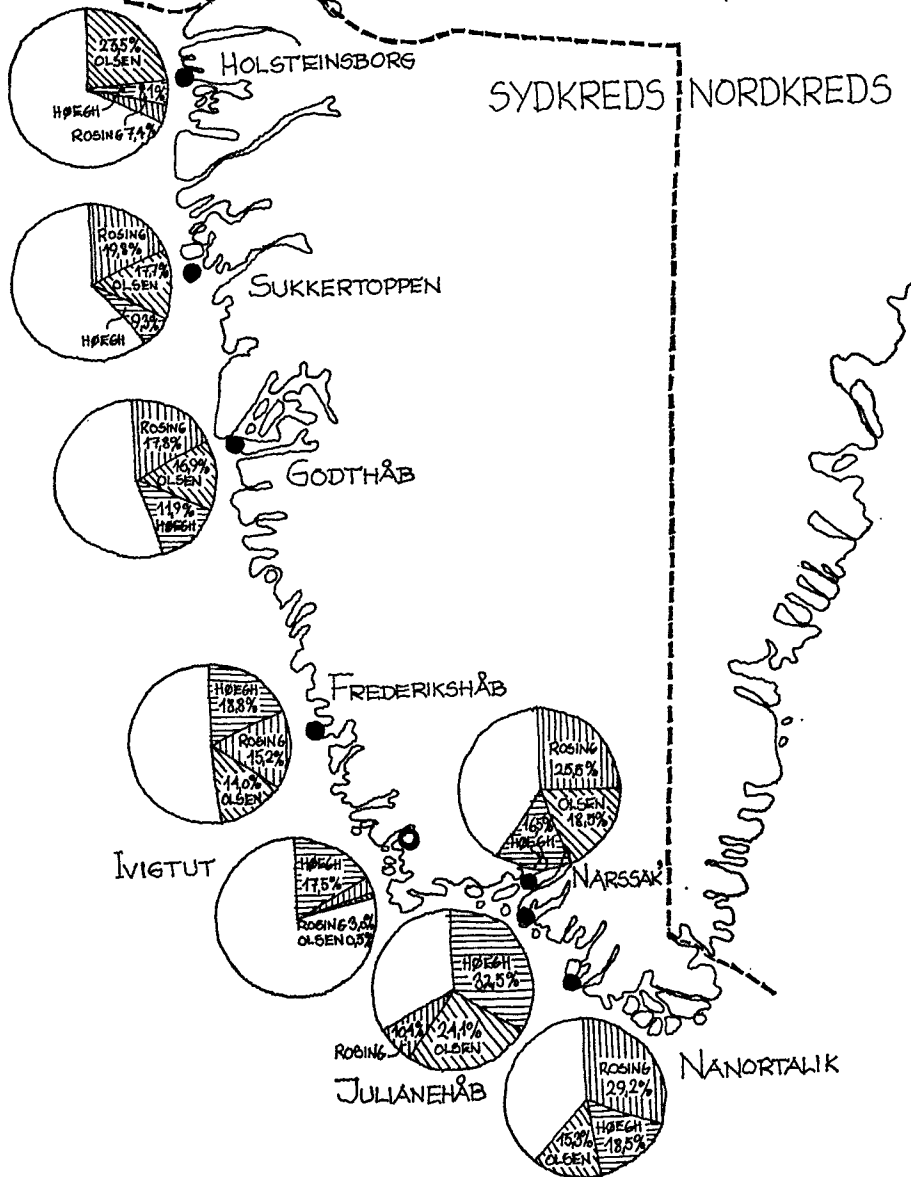
I Narssaq kommune (727 afgivne stemmer) viste det sig, at det tidligere landsrådsmedlem, Niels Holm, fåreholdernes politiske talsmand, havde været et godt valg som suppleant for Nikolaj Rosing, selv om den lille vælgermasse fordelte sine stemmer pænt på alle tre kandidater, men dog til fordel for Rosing. Hvad årsagen var til Erling Høeghs sejr i Qagssiarsuk, kan kun en lokal udsøgeren fortælle.

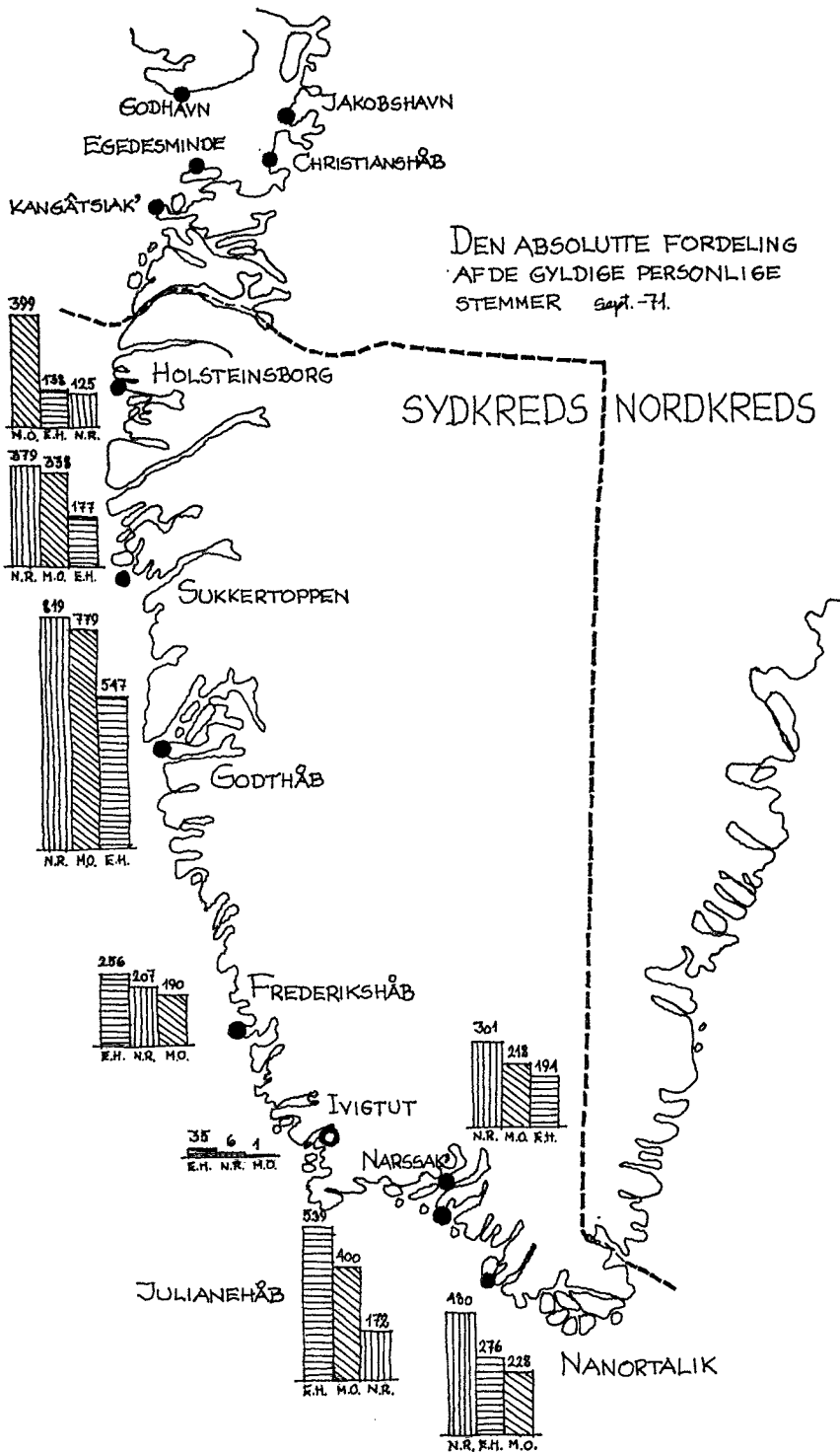
I Frederikshåb kommune (667 afgivne stemmer) stod alle kandidaterne på lige fod inden valget, som imidlertid gav en lille sejr til Erling Høegh. Ligeledes på udstederne.

I Godthåb kommune (2.242 afgivne stemmer) blev det et opgør mellem Nikolaj Rosing og Moses Olsen og deres suppleanter, henholdsvis det tidligere landsrådsmedlem Peter Heilmann og det nyvalgte landsrådsmedlem Lars Emil Johansen. Rosing stod stærkest og fik også med et lille stemmeflertal sikret sig sejren foran Moses Olsen. Men sidstnævnte kunne afgjort takke sin suppleant for støtten, som havde haft afgørende betydning. Af udstederne gav kun Kapisigdlit sejr til Nikolaj Rosing, resten tilfaldt Moses Olsen.

GODHAVN
 EGEDESMINDE
 KANGÅTSIAK
 JAKOBHAVN
 CHRISTIANSHÅB

DEN PROCENTVISE FORDELING
 AF DE GYLDIGE PERSONLIGE
 STEMME Sept. -71.

I Sukkertoppen kommune (910 afgivne stemmer), som regnedes for en sikker kommune for Nikolaj Rosing, blev resultatet, at kun 41 stemmer skilte denne fra Moses Olsen, som hermed erhvervede endnu en afgørende del af sine stemmer. Kangâmiut gav Rosing flest stemmer, mens de to mindste udsteder valgte Moses Olsen.

I Holsteinsborg kommune (667 afgivne stemmer) var Moses Olsens valgsejr overvældende og står i en mærkbar kontrast til Erling Høeghs stemmeandel, som må tilskrives dennes suppleants, landsrådsmedlemmet Jørgen Olsens, mislykkede forsøg eller mangel på samme på at få sin kandidats vælgere mobiliseret; årsagen kommer nok frem ved næste landsrådsvalg.

Kandidaternes andel af stemmerne i byerne og på udstederne i de 8 kommuner fremgår af tabel 2.

Tabel 2:

Kandidaternes andel af kommunens by- og udstedsstemmer.

	By-stemmer			Udsteds-stemmer		
	afgivne stemmer		%	afgivne stemmer		%
Nanortalik:						
1. N. Rosing	186	(728)	25,5	244	(765)	31,9
2. E. Høegh	123	(728)	15,5	153	(765)	20,0
3. M. Olsen	95	(728)	13,0	133	(765)	17,4
Julianehåb:						
1. E. Høegh	479	(1.401)	34,2	60	(259)	23,2
2. M. Olsen	295	(1.401)	21,1	105	(259)	40,5
3. N. Rosing	138	(1.401)	9,9	34	(259)	13,1
Narssaq:						
1. N. Rosing	256	(926)	27,6	45	(252)	17,9
2. M. Olsen	191	(926)	20,6	27	(252)	10,7
3. E. Høegh	132	(926)	14,3	62	(252)	24,6
Ivigut:						
1. E. Høegh	35	(200)	17,5	0		
2. N. Rosing	6	(200)	3,0	0		
3. M. Olsen	1	(200)	0,5	0		
Frederikshåb:						
1. E. Høegh	186	(1.132)	16,4	70	(228)	30,7
2. N. Rosing	172	(1.132)	15,2	35	(228)	15,4
3. M. Olsen	132	(1.132)	11,7	58	(228)	25,4

Godthåb:

1. N. Rosing	726 (4.311)	16,8	93 (294)	31,6
2. M. Olsen	702 (4.311)	16,3 } 45,3	77 (294)	26,2 } 64,3
3. E. Høegh	528 (4.311)	12,2	19 (294)	6,5

Sukkertoppen:

1. N. Rosing	247 (1.455)	17,0	132 (455)	29,0
2. M. Olsen	236 (1.455)	16,2 } 43,1	102 (455)	22,4 } 58,7
3. E. Høegh	144 (1.455)	9,9	33 (455)	7,3

Holsteinsborg:

1. M. Olsen	354 (1.591)	22,2	45 (107)	42,1
2. E. Høegh	135 (1.591)	8,5 } 37,4	3 (107)	2,8 } 61,7
3. N. Rosing	107 (1.591)	6,7	18 (107)	16,8

(Tallene i parentes angiver antallet af stemmeberettigede).

Som det ses af kort og tabeller, er det ikke de samlede kommunesejre, som hver enkelt kandidat opnåede, der tæller, når en analyse af valget og dets betydning skal gøres op (Moses Olsen opnåede kun valgsejr i en kommune – sin egen). Der må foretages en opdeling i byer og udsteder. Af tabel 1 fremgår det, hvor vigtigt det er for en kandidat at sikre sig åbentvandskommunernes vælgermasse. Dette gjorde Moses Olsen, men ikke nok med det; af de 12 udsteder, der findes i dette område, valgtes han i de 7. Alle de mindste udsteder tilkendegav hermed, at de sympatiserede med hans kritik af fiskeri- og dermed koncentrationspolitikken. Selv om stemmetallet her er forsvindende, giver det alligevel stof til eftertanke, og en undersøgelse af tilflytternes stemmeafgivning ville givetvis underbygge formodningen om befolkningens holdning til dette spørgsmål. Valget kom i så henseende blot 10 år for sent.

Den store stemmeandel, Nikolaj Rosing hentede hjem, beror først og fremmest på hans fornuftige valg af suppleanter, ligesom hans 12-årige folketingserfaring spillede en væsentlig rolle.

Derimod er det usikkert, om Erling Høegh overhovedet ville have haft nogen chance, hvis ikke Nikolaj Rosing havde ladet sig genopstille, som så mange har høvet. Valget af suppleanter, til trods for at disse begge er nuværende, mangeårige landsrådsmedlemmer, viste sig at spille en ubetydelig rolle, hvis de overhovedet spillede nogen. Alle 3 kandidaters suppleanter har været eller er landsrådsmedlemmer. De blev endvidere placeret således, at de hver havde én i henholdsvis sydkredsens nordlige og sydlige del. Nikolaj Rosings i Narssaq således, at han kunne stå stærkt i to komuner dér, idet Nanortalik på forhånd var en meget „sikker“ kommune, og i Godthåb således, at denne – sammen med den sikre Sukkertoppen kom-

mune – kunne give ham en god udgangsposition i den nordlige del. Dispositionen var rigtig – han vandt alle fire steder. Moses Olsen drog fordel af, at hans suppleanter netop havde vundet deres landsrådsmandskandidatur i de kommuner, hvor de hørte hjemme, henholdsvis i Høeghs Julianehåb og Rosings (Heilmanns) Godthåb, hvilket han kom overmåde dygtigt fra. Erling Høegh gik lige i løvens gab ved at vælge sine suppleanter fra to så usikre kommuner som Nanortalik og Holsteinsborg, hvilket heller ikke blev nogen fordel. (Trioen hedder nu ikke mere Erling Høegh, Marius Abelsen og Jørgen Olsen, men Moses Olsen, Lars Emil Johansen og Jonathan Motzfeldt). Endvidere kan det ikke siges, at Høegh på nogen måde har støtte på udstederne, hverken nord eller syd i kredsen, og da slet ikke i sin „egen“ kommune. Den store vælgerskare, som ville have stået ledig, hvis Nikolaj Rosing havde trukket sit kandidatur tilbage, kan således ikke entydigt siges at tilfalde Erling Høegh, dertil viser det unge Grønland sig som en alt for stærk modstander, der oven i købet har vist sig politisk taktisk dygtig. Fra Frederikshåb og nordpå kan det således konstateres, at Erling Høegh ikke har haft én eneste valgsejr; og det er hér stemmerne skal hentes, hvis det blot er sejren, man er ude efter!

En gennemgang af samtlige valgkredse fra Augpilagtoq i syd til Holsteinsborg i nord viser, hvilken kandidat der blev den „foretrukne“:

Tabel 3: Augpilagtoq: E. Høegh; Frederiksdal: E. Høegh; Nanortalik: N. Rosing; Tasiussa: N. Rosing; Sletten: N. Rosing; Sydprøven: N. Rosing; Sårdloq: M. Olsen; Eqalugårssuit: M. Olsen; Julianehåb: E. Høegh; Tasiluk: M. Olsen; Qagssimiut: E. Høegh; Igaliko: N. Rosing; Narssarsuaq: N. Rosing; Qagssiarssuk: E. Høegh; Narssaq: N. Rosing; Ivigtut: E. Høegh; Arsuq: E. Høegh; Narssalik: M. Olsen; Frederikshåb: E. Høegh; Avigait: E. Høegh og N. Rosing; Fisksenæsset: M. Olsen; Godthåb: N. Rosing; Kangeq: M. Olsen; Qôrnoq: M. Olsen; Kapisigdlit: N. Rosing; Atangmik: M. Olsen; Napassoq: M. Olsen; Sukkertoppen: N. Rosing; Kangâmiut: N. Rosing; Itivdleq: M. Olsen; Sarfânguaq: N. Rosing; Holsteinsborg: M. Olsen.

På baggrund af det ovenstående har den grønlandske sydkreds fundet frem til den kandidat, som bør repræsentere kredsen i Folketinget, og det er ikke blot gjort med et simpelt flertal på 116 stemmer. Det politiske efterspil, som det formede sig i Danmark, skal jeg afstå fra at kommentere, da det i den grad var præget af intolerance (jvf. professor Poul Meyers kommentar i Politiken, 23. september) og minoritetsdiskrimination (jvf. entreprenør Jørgen Holten i Aktuelt, 30. september og 1. oktober), at det gør enhver vurdering håbløs. Men det kunne måske senere hen afføde en interessant studie i massernes psykologi.